

Observatoriul este de done ori in septimana, mercuria si sambata.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multa pe anu; — trimisu cu postu in lastrulu monarhiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'au 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'au 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin asemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 22.

Sibiu, 15/27 Martiu 1878.

Anulu I.

Bulgari'a.

I. Din tóte cestiunile in care s'a desfacutu astadi marea cestiune orientala, cea mai grea si mai critica este a Bulgariiei, din momentulu in care imperatulu Russiei si cabinetulu seu si-au descoperitu firm'a vointia de a preface Bulgari'a intr'unu principatu autonomu, in catu de aci inainte se sté cãtra pórt'a ottomana numai in raportu de vasalu cãtra suzeranu, camu asiá cumu stetesé pâna mai deunadi Romani'a cãtra pórt'a ottomana, se 'si aiba adeca Bulgari'a principele seu alesu de cãtra o adunare nationala, se 'si póta organisá armata propria intr'unu numeru considerabile, ér portiei ottomane se i-platésca numai unu tributulu anuale moderatu; tóte cetãtitele danubiane se tréca in posesiunea Bulgariiei, ér Turci'a se aiba dreptu a tiené garnisóna propria numai in Siuml'a si Varn'a.

Aflandu cabinetulu austro-ungurescu despre acestu proiectu de organizatiune a Bulgariiei, a declarat, precumu scimu, prin ministrulu seu de externe comitele Andrásy, ca restaurarea unui statulu bulgarescu, de si in raportu de vasalu, este cu totulu in contra intereselor monarchiei austro-unguresci, prin urmare cã este decisu a se opune la realisarea acestui planu rusescu. Asiá sta in momentele de faciã cestiunea bulgarésca, considerata din punctu de vedere alu politiceii superioare. Considerata inse asiá, cestiunea este puru si simplu de competentia diplomaticeii si póte mai la urma a generaliloru fia-cãrei poteri interesate la dens'a. Noi avemu alte ratiuni, cari ne atingu fórte de aprópe atãtu din punctu de vedere nationale, cãtu si din celu economicu si comerciale, pentru-cã se ne ocupamu fórte seriosu si timpu indelungatu, cu cestiunea Bulgariiei si a bulgariloru, alu caroru viitoriu va avea fóra cea mai mica indoiéla, infuientia fórte mare asupra statului romanescu ca vecinu immediatu, si preste totu asupra elementului romanescu dincóce si dincolo de Dunare.

Pentru-cã se fimu intielesi mai bine in apretiarile nóstre, ar fi la loculu seu a premité aci óre-si-cari notiuni geografice si statistice despre Bulgari'a; astadi inse stau lucrurile asiá, ca nimeni nu scie, care este acea Bulgaria, alu carei viitoriu si existenta nationalu-politica vine a fi regulata si recunoscuta de cãtra Europ'a. Statulu de odinóra

alu Bulgariiei, subjugatu si desfiintiatu prin Turci, a fostu in lungulu periodu de 500 ani destramatu, impartitu si subimpartitu de multe ori in pasialicuri si vilãete, ér populatiunea fu amestecata cu colonii turcesci si de alte limbi, cu scopu, cá elementulu bulgarescu nationale desbinatu in tóte directiunile se 'si uite óre-cumu de sine si se 'si piérda cu totulu consciintia nationala; preste acestea mii de familii bulgaresci au fostu transportate in epoche diverse si colonisate in Asi'a mica, pentru-cã elementulu loru se remana cu atãtu mai pucinu in Bulgari'a. Candu au vediutu turcii, cã nici asiá nu potu omóri cu totulu consciintia nationala, au datu biseric'a bulgarésca pe manile calugariloru greci din Fanaru, pentru cá, déca n'au fostu cu potintia de a turci pe poporulu intregu, adeca de a'lu converti la Islamu, incái se se introducea limb'a grecésca in bisericile bulgaresci. Asiá pre candu fruntasii bulgariloru au fostu constrinsi a trece successive la religiunea mohamedana, clerulu ortodoxu bulgarescu ajunse a fi grecitu pâna la functiunea de igumeni in monastiri si protopopi la clerulu de miru. Metropolitu si episcopi era séu numai greci, séu bulgari greciti, cari trebuia se 'si cumpere demnitatea loru bisericésca cu sume enorme de bani si cu alte daruri, ce avea se tramitia atãtu la patriarchia, cãtu si la pasi'a séu gubernatorulu acelu vilãetu, in care se aflá episcopi'a. Si nici cu atãtu nu erá de ajunsu, ci episcopulu pentru-cã se se póta tiené in scaunulu seu, trebuia se se aiba bine cu pasi'a, se manance, se bea cu elu, se jóce la carti si se piérdia cá in adinsu, spre a intrá in grati'a tiranului, ér alte-ori se numere dotea (zestrea) intréga pentru cate o fiica ori odalisca de ale pasiei. Se intielege prea usioru, ca unu cleru superioru robitu de cãtra tiranii poporului in modulu aci aretatu, nu potea se se bucure de nici o incredere din partea acestui-a, mai alesu cá politic'a turcésca ingrigise, cá chiaru impositela statului se fia stórse dela poporu mai multu prin cleru, de cãtu prin functionarii turcesci, pentru cá ur'a si urgi'a poporului se cadia si din acésta cauza asupra clerului propriu, si asiá turcii se póta dice bulgariloru: „vedeti bulgari capete seci, cumu ve despóia acesti calugari greci; déca ati trece la islamu, ati remané scutiti de tóte aceste impilari, pentru-ca molachii, imamii, hodgialii si dervisii nostri au din ce traí, adeca din V a c u f (intensele domenii ale

mosieelor, care in unele provincii facu a patr'a parte din teritoriu).“

Urmele teritoriului sterse, nationatitatea bulgara sugrumata in modulu susu aretatu, ar fi mai remasu cá vechiulu statulu alu Bulgariiei se se descopere din documente istorice; turcii inse au ingrigitu, cá si acele se fia nimicite ori-unde s'aru fi afluatu. Ar crede cineva, cá documente s'aru fi conservatu pe la bisericu; dar bisericile de piétra, turcii le-au prefacutu in mosiee, si totu ce au fostu intr'insele crestinescu si respective bulgarescu, au datu foculu cu altariu, cu icóne cu totu, ér bisericile de lemnu dupa-ce s'au putreditu, n'au mai suferitu a se restaura, si asiá s'au perdutu si documentele literarie cu ele. Din acésta cauza bulgarii spre a'si poté scrie istori'a propria, au se alerge multu pe la bibliotecile si arhivele altoru natiuni.

Conditiiunile de pace între Russi'a si Turci'a.

In fine, acelea conditiiuni de pace se publicara abia in 7/19 Martiu la St. Petersburg in testulu loru autenticu francescu si se comunicara, precumu s'a mai disu, poteriloru mari prin cursori. Intr'aceea telegrafulu le propagá in tóta lumea in estrase mai lungi si mai scurte. Destulu cá acelea conditiiuni sunt acuma cunoscuté asia, in cãtu nu mai are nimeni se se indoiésca de coprinsulu loru. Ele sunt salutarie pentru câteva popóra, fatali pentru acelea care 'si perdu domni'a tiranésca preste popórale slave, romanesci si grecesci. Spre a intielege bine immens'a loru importantia si a prevedé in cãtuva efectele loru in viitoriu, acumu cá niciodata avemu se tienemu alaturea câte o charta geografica din cele mai bune. Reproducemu si noi aci conditiiunile in estrasu, inse asia, cá vomu alatura la ele si unele date statistice fórte necesarie la intielegerea intregului tractatu. Conditiiunile de pace: 1. Principatulu Muntenegru castiga din teritoriulu turcescu cetatile si tienuturile Nicsici, Gacico, Podgoriti'a si Antivari, cu portu si cu dreptulu de corabiere pe riulu Boianu, (circa 58 miliarie patrute cu 45 mii de locuitori). Art 2. Muntenegrulu i se recunósce independentia; éra in diferentiele ce s'aru mai potea esca intre elu si Turci'a, voru avea dreptu de arbitrii Austro-Ungari'a si Russi'a. 3. Serbi'a principatu independente. Fruntariile sale cele noue se intindu pâna la

Foisiór'a „Observatoriului“.

Baricad'a Saint-Antoine *).

de Victor Hugo.

(Urmare.)

In momentulu acesta erau 200 de combatanti.

Ei plecara spre strad'a de Montreuil. Inse dupa vreo 50 pasi Schölcher le dise: „Dara unde mergemu? Ne întórceemu spatele bastilei si prin urmare luptei“.

Ei se întórsera si se indreptara spre suburbe strigandu: „La arme!“ Li se respunde cu: „Se traiesca reprezentantii nostri ai poporului!“ „Inse numai vreo cativa ómeni tineri se insocira. Fãra indoiéla, cã nu batea unu ventu favorabile luptei.

„Totu-atata“, dise de Flotte, „se incepemu numai actiunea. Glori'a, de a fi cei dintai morti, se fia a nóstra!“

Pe loculu unde se intalnesce strad'a Sainte-Marguerite cu cea de Cotte si traversédia foburgulu, vediura unu caru incarcatu cu gunoiu, care vrea se apuce pe strad'a Sainte-Marguerite.

„Aci!“ strigã de Flotte.

Carulu fu opritu si resturnatu in midiuloculu stradei du faubourg Saint-Antoine.

O femeia se apropiã cu lapte. Carulu ei fu resturnatu.

Unu pitariu venea cu carutiulu seu plinu cu paine, dara observandu ceea ce se intempla, voiã se fuga si isi puse calulu in galopu. Cãtiva gameni — doui séu trei din acei copii ai Parisului, curagiosi cá leulu si iuti cá pisic'a — se luara pe urm'a pitariului, ajunsera calulu ce inca totu mai galopã, ilu oprira si adusera trasur'a inapoi la baricad'a ce de abea era inceputa.

Caruti'a pitariului fu resturnata. Unu omnibusu se apropia de cãtra bastila.

„Bon! dise conductorulu, „sciu ce se intempla.“

Elu se dete de buna voia josu, rugã pe pasagerii sei se faca totu asia. Dupa aceea cocieriulu *) desprinse caii si se duse drumulu scuturandu'si mantau'a.

Omnibusulu fu resturnatu.

Acele trei trasuri resturnate una langa alt'a, inchidéu strad'a de nevoia, cá-ci la punctulu acesta era fórte lata . . . Era o baricada mediocra, prea scunda si prea scurta, la drépt'a si la sting'a trotoarulu remase liberu.

In momentulu acesta unu oficiariu dela statulu majoru generalu trecu pe acolo cu ordonanti'a sa, zari baricad'a si plecã in galopu.

Schölcher esaminã linistitu trasurile resturnate. Candu vediu carulu tieranescu care dominã pe celelalte, dise: „Numai acesta singuru este bunu“.

Baricad'a crescea. Se arunca pe densa cateva cosiuri, care o facéu mai lata si mai inalta, nici-decum inse mai tare.

Ei lucrau inca la ea, candu éta cã vine fug'a unu copilu strigandu: „Militia!“

Si intr'adeveru venéu doue companii in pasu de fuga de cãtra bastila si inaintandu in plutóne inchidéu strad'a intréga.

Usi si ferestri se inchisera cu cea mai mare iutiéla.

Intr'aceea Bastide stã la unu coltiu alu baricadei si povestea cu sange rece si seriosu amicului seu Madier de Montjau o istoria. „Madier“, 'i dicea elu, „sunt aprópe 200 ani de candu principele Condé era se faca o bataia in acestu Fauburg, unde ne aflamu noi si intrebã pe unu oficiu care se aflã langa elu: „Ai vediutu vreedata o bataia pierduta?“ — „Nu, monseigneur.“ — „Ei bine, in curendu vei vedea una.“ Si eu Madier, iti spunu astadi: „in pucine momente vei vedea o baricada sfarimata“.

Intr'aceea cei inarmati isi ocupara posturile lor in dosulu baricadei. Momentulu decisivu se apropia.

„Cetatieni,“ esclama Schölcher, „se nu faceti nici

o puscatura! Sangele poporului curge dincóce cá si dincolo, candu armat'a si foburgurile se lupta intre ele. Se vorbimu mai antaiu cu soldatii!“

Elu se urca pe una din acele corfe, care coronau baricad'a. Ceilalti deputati se insirara langa elu pe omnibus. Malardier si Dulac se aflau de a drépt'a lui. Dulac 'i dise: „Cetatiene Schölcher, d-ta de abea me cunosci, eu inse te iubescu. Poruncesce'mi se remanu langa d-ta. In adunarea nationala stau la rendulu alu alu doilea, in lupta voiescu se fiu in lini'a prima.“

In momentulu acesta se aratara câti-va din ómenii cu bluse, pe cari 10 Decembre 'i si luase in serviciulu seu, la coltiulu stradei St. Marguerite, fórte aprópe de baricada si strigau: „Diosu cu barbatii de 25 franci!“ *)

Baudin, care isi alesese dejã postululu seu de lupta, sta pe verfulu baricadei, isi ficsã ómenii si le dise:

„Se vedeti, cum merge cineva la mórte pentru 25 franci!“

Unu sgomotu se audi pe strada. Cãteva usi ce remasera de jumetate deschise, se inchisera. Ambele colóne de atacu tocmai sosisera inaintea baricadei. In departare se mai vedéu si alte sfiruri de baionete. Erau acelea, care imi inchisesera calea.

Schölcher redicandu'si braciulu facu semnu capitanului care comandã plutonulu primu, cá se se oprésca. Capitanulu facu unu gestu negativu cu sabi'a. Inregu 2 Decembre **) vorbea prin aceste doue gesturi. Legea dicea: „Halt!“ sabi'a respunde: „Nu!“

Ambele companii inaintau totu mai multu, dara incetu si facéu pauze.

Schölcher se scobori de pe baricada pe strada, urmatu de de Flotte, Dulac, Malardier, Brillier, Maigne si Bruckner.

Acum se putea vedé unu spectacolu frumosu. Siepte deputati, fãra alta arma, decãtu esiarpele lor, cu alte cuvinte, numai in vestmentulu maiestaticu

*) Diurn'a unui deputatu era 25 franci.

**) Dat'a faimósei lovituri de statulu a lui Napoleone III.

*) Pe turcesce visitiu, cumu dicu in Romani'a.

Novibazaru, Zvorniculu micu si Zacas. Cetatea Adacaleh dela Dunare se rade. 4. Posesorii mohamedani de pamentu in teritoriile anectate remanu si in dreptulu de posesiunea acelora, pe care le au date in arenda séu in administratiune straina (specie de iobagia?). 5. Principatul Romaniei este recunoscutu de independente, precumu si dreptulu seu la desdaunare bellica¹⁾. 6. Bulgari'a se preface in principatu autonomu, inse tributariu (vasallu), cu guvernul christianu si cu óste nationale. Fruntariile sale au se fia regulate inainte de esirea trupeloru rusesci din Rumili'a prin una comissiune ruso-turcésca. Fruntariile Bulgariei au se se intindia dela Caradag pàna la Drin'a négra (riu), pàna la laculu Besicu si la gur'a riului Struma (Karassu), de càtra amédia-di merge lini'a stremba la Buru-giulu, muntele Bhodope, Balcanulu negru (Karabalkan) pàna in riulu Ard'a, ér spre média-nópte dela Cirmen pàna la Hakim-Tabiassi la marea négra, apoi dela Mangali'a, pe langa Sangeaculu Tulcei, (adeca provinci'a Dobrogea), pe Dunare in susu pàna la Rasgrad. 7. Principele Bulgariei va fi alesu de càtra poporu, confirmatu de Pórt'a ottomana, dar trebuie se lu-recunósca si poterile mari. Bulgarii nu potu alege de principe alu loru pe nici un membru din casele domnitóre a le poteriloru mari. O adunare de notabili isi va redactá nou'a constitutiune dupa modellulu celoru din principatele danubiane, sub inspectiunea unoru comissari rusesci si in presenti'a altoru comissari turcesci. Acea constitutiune se va introduce in restempu de doi ani sub control'a unui comissariu rusescu; dar dupa anulu antáiu potu se se alature pre langa o invoieála prealabila delegatii speciali ai celoru-lalte poteri langa comissariulu rusescu. 8. Trupele turcesci desiérta Bulgari'a; fortificatiunile din acea tíera se radu (derima); materialulu si proprietatea statului remane Turciei. Pàna la formarea militiei nationale bulgaresci, care póte se dureze doi ani, trupele rusesci remanu in Bulgari'a. 9. Sum'a tributului bulgarescu se va defige mai tardiu prin invoieala poteriloru. 10. Turci'a va avé dreptulu a se folosi de drumurile Bulgariei, pe langa restrictiuni anumite. 11. Relatiunile de proprietate de pamentu a musulmanilor se voru regulá cá si in Serbi'a. 12. Cetatile fortificate de pre malulu dreptu alu Dunarei au se fia rase²⁾. Comissiunea internationala (asediata prin tractatulu din 1856) pentru gurele Dunarei, remane intru tóta activitatea sa. 13. Pórt'a va ingrigi, cá gur'a Sulinei se póta fi navigabila. 14. In Bosni'a si Hertiegovin'a se introduc reforme in sensulu proiectului adoptatu de poteri in prim'a siedintia a conferentiei dela Constantinopole (dec. 1876), inse cu modificatiuni pre cum le voru afá cu cale Austro-Ungari'a, Turci'a si Russi'a. 15. Coprinde reforme pentru Cret'a, Epiru si Thes-

¹⁾ Fórté scurtu estrasu acesta. Se va vedea cumu stá in originalu. Red.

²⁾ Dorinti'a Domnului Romanilor impliní; Dunarea scapata de atâtea cuiburi a le tiraniei blastemate.

alu dreptului si alu legeri, mergéu pe strada inainte dreptu spre soldati, cari 'i asteptá cu puscile gata.

Ceilalti deputati facéu ultimele dispositiuni de aparare pe baricada. Combatantii avéu o ténuta impositanta.

Locotenentulu de marina Cournet 'i intrecea pe toti cu o lungime de capu, pre candu Baudin standu pe picioare pe omnibusulu resturnatu, sta cu diumetate corpulu de asupra baricadei.

Candu vediura soldatii si oficirii apropianduse cei siepte deputati, se parea cá au remasu uimiti unu momentu. Capitanulu facu unu gestu, cá deputatii se se oprésca. Ei se si oprira si Schölcher cu o voce fórté iritata dise:

„Soldati! Noi suntemu representantii poporului suveranu, noi suntemu representantii vostri, alesii sufragiului universale, alesii in numele constitutiunii si alu republicei: Noi, cari suntemu adunarea nationala, noi cari suntemu legea, ve ordonamu se ve insociti cu noi, ve provocamu se ne dati ascultare. Conducatorii vostri suntemu noi, armat'a este a poporului, representantii poporului sunt conducatorii armatei. Soldati, Louis Bonaparte violédia constitutiunea; noi l'amu declarat afara din lege. Dati-ne ascultare.“

Oficirulu comandantu, unu capitanu cu numele Petit, intrerupse vorbirea lui Schölcher.

„Domnii mei,“ dise elu, „eu am ordine. Me tienu de poporu. Cá si d-vóstra, sunt si eu republicamu, dara eu sunt numai unu instrumentu.“

„Cunosci constitutiunea,“ dise Schölcher.

„Eu nu cunosc altu-ceva, decatu consemnatiunea mea.“

„Ecsista o consemnatiune“, respunde Schölcher, „care este mai pre susu de tóte celelalte si care obliga pe soldati cá cetatiéni ai statului, si aceea este legea.“

Se întórse éra si càtra soldati cá se le vorbésca, inse capitanulu 'i strigá: „Nici unu cuventu mai multu! Nu vei dice nimicu mai multu, pentru-cá déca vei mai pronuntia unu cuventu, voui comanda focu.“

sali'a³⁾. 16. Turci'a se obliga a luá mesuri de aperare pentru Armeni'a contra invasiunilor de popórale barbare, curdi si cercassiani. 17. Suditiloru turcesci compromisi in evenimentele din urma li se assigura amnesthia deplina. 18. Turci'a se mai obliga a regulá fruntariile dintre Persi'a si imperiulu seu, ér cu privire la provinci'a Cotour are se ia in consideratiune opiniunea poteriloru mari. 19. Sum'a desdaunárii e defipta in 1410 mil. ruble⁴⁾, din care 1100 mil. se platesce cu Sangeacatulul Tulcei, cu cetátile si regiunile Ardahan, Cars, Bajazid, Batum si totu territoriulu pana la muntii Soganli (adeca Armeni'a). In catu pentru sangeacatulul Tulcei, adeca provinci'a Dobrogei, Russi'a isi reserva dreptulu de a'lu da in schimbu Romaniei pentru partea Bassarabiei luata de la dens'a in 1856. 20. Se ocupa de regularea pretensiunilor ridicade de càtra suditii rusesci, cari au suferitu dauna. 21. Coprinde dispositiuni regulate de relatiunile locuitorilor in teritoriile luate de la Turci'a. 22. Assigura calugariloru din muntele Athos, cari sunt vreo câteva mii, si peregriniloru russi, tóta protectiunea. 23. Vechile tractate comerciali se confirma din nou. 24. Bosporulu si Dardanellele remanu deschise corabieloru comerciali in tempuri de pace. 25. Trupele russe desiérta in siese luni dupa inchíaierea definitiva a pazei acele provincii, cari i-au mai remasu Turciei in Europ'a. 26. Dispositiuni provisorie administrative pàna la desiértarea aceloru teritorie. 27. Pórt'a promite a nu persecutá pe suditii turcesci, cari voru fi statu in vreo relatiune cu armat'a turcésca. 28. Se reguléza liberarea captiviloru. 29. Defige ratificarea tractatului de pace in terminu de dóue septemani la Sant-Peturburg.

Pàna candu press'a Europei intregi e plina de comentaria si critice asupra acestoru conditiuni de pace; pàna candu inca totu nu se scie, déca se va tiené congressulu si cu ce resultatu, noi spre óresi-care orientare a lectoriloru vomu reproduce aici câteva cifre statistice, care se dicu a fi autentice. In casu de a fi recunoscutu acestu tractatu de catra Europ'a, atunci principatul Serbiei ar mai castigá unu teritoriu de 164 miliarie geografice patrate, cu 216 mii de locuitori, intre cari 92,000 musulmani; Muntenegro 58 miliarie cu 45,000 locuitori, intre cari 15,000 musulmani; Romani'a, in casu de a fi silita se iá Dobrogea, 199 mil. cu 194 mii locuitori, intre cari 100 mii musulmani; Russi'a, luandu Bassarabi'a romanésca, 188 mil. cu 180 mii locuitori, Bulgari'a nóua ar face 2562 mil. □, cu 3822 mii locuitori, intre cari 1 milionu 430 mii musulmani, Asiá dara Turci'a ar pierde aprópe 3000 miliarie □ si 4½ milióne locuitori, dintre cari 1½ mil. sunt musulmani.

Este fórté bine de insemnatu, cá dintru acestu numeru de musulmani, trecuti in possessiunea sus-

³⁾ Adeca acelea provincii se remana totu la Turci'a? In acestu casu Grecii s'aru vedea pacaliti amaru.

⁴⁾ 1 rubla = circa 1 fl. 60 cr. Are cursu.

„Fa-o,“ 'i dise Schölcher.

In momentulu acesta sosi unu oficiru calare. Era comandantulu batalionului. Elu vorbí câteva momente incetu cu capitanulu.

„Domniloru deputati“, le dise capitanulu paradandu cu sabi'a in aeru, „retrageti-ve séu lasu se dea focu.“

„Lasa se dea focu,“ striga de Flotte.

Deputatii — si acésta era o imitatiune particulara si eroica a scenei despre care vorbesce istori'a bataii dela Fontenay — deputatii isi desvelira capetele si asiá stá in faci'a pusceloru.

Schölcher singuru remase cu capulu coperitu si asteptá cu braciile inrucisiate.

„Pusc'a la braciul!“ dise capitanulu si intorcénduse spre soldati comandá: „Inainte!“

„Se traiésca republic'a!“ strigara deputatii.

Baionetele se plecara, plutónele se pusera in miscare si in fuga soldatii se aruncara asupra deputatiloru adunarei nationale, cari 'i asteptá nemiscati.

Acelu momentu avea in acelasiu tempu unu caracteru infioratoriu si totodata maretiu.

Cei siepte vedéu baionetele indreptate spre piepturile loru, fàra se dica unu cuventu, fàra se face vre-unu gestu si fàra de a se da unu pasu inapoi. Dara esitatiunea, care nu avusese locu in sufetele loru, cuprinsese ànimele soldatiloru.

Acestia simtiaua prea bine, cá prin procederea loru isi manjescu indoitu uniform'a si adica odata: unu atentatu in contra representantiloru poporului, ce era o tradare, si apoi: masacrarea unoru ómeni nearmati, ce era o misielia. Tradarea si misieli'a sunt doue epolete, pe care câte-odata le póta generalulu, nici-odata inse soldatulu.

(Va urma).

numiteloru cincii staturi christiane, majoritatea lor este de nationalitate bulgara, cumu si cateva diec de mii serbi, greci, macedoromani, arnauti turciti adeca renegati, carii inse nu cunosc limb'a turcésca si numai cu religiunea sunt mohamedani Asiá dara in totu casulu nóuele formatiuni de statur christiane se facu dupa principiulu majoritatiloru nationali in prim'a linia, si numai in adou'a p base religioare. Ací principiulu nationalitatie merita de a fi cu atátu mai respectatu, cá bulgari mohamedani vorbescu totu dialectulu bulgarescu serbii pe celu serbescu, grecii limb'a loru asia, cá mollachii si imamii (popimea) sunt necesitati a le face rogatiunile si unele predice in limb'a loru nationale. Éca, numai acuma, dupa-ce s'au spartu tóte secretele cu tunuri, va cunósce lumea, sub cá tirania barbara gema si suspiná religiunea christiane in tierile subjugate de Turci'a.

La situatiune.

In nr. precedente radimati pe sciri autentice. ne-amu descoperitu indoiél'a nóstra despre ténerea unui congressu european. Astadi dupa scirile venite de patru dile incóce, ne confirmamu si mai multu in temerile nóstre, cá in locu de a se tiené unu congressu european seriosu, cestiunile cele mari prin urmare si a Romaniei, se voru pune éra pe simceu'a sabiei. Russi'a in locu de a satisface pretensiunile Britaniei, cá se dea tractatulu de pace intregu in delibertiunea congressului, le-a consideratu cá unu ultimatu alu trufiei britanice si le-a respinsu. In acel'asiu tempu se spune, ca imperatulu Russiei a respinsu lui Reuf-pasi'a, representante alu Portiei ottomane, care i-cerea mai multe concessiuni, ca este gata a le face, sub conditiune inse cá, in casu de o campania contr'a Britaniei, armat'a turcésca séu se combata alaturea cu cea russésca, séu se fia desarmata. In capital'a Turciei barbatii de statu ai imperiului si ulemalii preste totu sunt desbinati in dóue partide, cea mai mare si mai tare este cu trupu cu sufletu in contr'a confederatiunii cu Russi'a, si, in casu de resbelu, aplecata a merge cu Britani'a. Cea-alalta, vediendu chiaru capital'a impresurata cu cercu de fieru rusescu, tiene la pacea inchiajeta, si, in locu de a vedé pe viitoriu in Russi'a unu inamicu alu Turciei, o considera de amica si aperatóre. Despre internuntiulu austro-ungurescu, comitele Fr. Zichy, se spune cá 'si ceruse concediu pe mai multe septemani, cá inse, vediendu cris'a nóua politica, nu se va mistica din capital'a Turciei.

Din Greci'a inca ne vinu sciri fórté rele. Grecii dupa-ce au cititu conditiunile de pace si au vediutu ca loru nu li se face nici o parte din imperiulu Turciei, s'au turburatu fórté si ministrulu Delijanis a declaratulu rotundu, ca déca congressulu viitoriu nu va resolví definitivu cestiunea hellena, atunci populatiunea nu va mai poté fi retienuta de la unu nou resbelu cu turcii.

Acést'a e situatiunea presenta, ér intru altele, intunerecu si confusiune.

Transilvani'a.

Orasteia. Onorabila Redactiune! In sarcinatu cu darea la publicitate a procesului verbale, facutu cu ocasiunea ténerei unei conferintie din partea cercului electoralu alu celoru 13 comune apartinetóre la fostulu scaunu alu Orestiei, rogu onorat'a Redactiune se dea locu in „Observatoriulu“ urmatorei corespondintie*).

D. deputatu la universitatea nationala a fundului regiu Dr. Avramu Tincu aflandu, conformu usului constitutiionale de necesariu a raportá alegatoriloru despre activitatea sa de pàna acum, prin scrisorea ddto 2 Fauru 1878 au invitatu pe alegatorii sei in una siedintia ténuta la 9 Fauru a. c.

I. La tempulu precisu adunandu-se alegatorii in numeru bine reprezentatu, alegatoriulu si notariulu comunale in Vaideiu, Laurianu Bercianu, cere constituirea siedintiei, propunendu de presiedinte pre D. Eli'a Herlea din Vinerea, care s'au si alesu prin aclamatiune, ér de notariu se alege asemenea prin aclamatiune notariulu com. Laurianu Bercianu.

II. Indata apoi presiedintele invita pre D. deputatu Dr. Avramu Tincu, cá se si faca raportulu despre activitatea sa in calitate de representante alu acestui cercu in universitatea fundului regiu.

III. D. deputatu Dr. Avramu Tincu dupa ce face istoriculu universitatii fundului regiu din tempii cei mai vechi, pana catra anulu 1848, ascultatulu fiindu din partea alegatoriloru cu o placere si atentiune deosebita, arata intre altele, cá universitatea numita si sasésca, pana catra 1848 a fostu:

*) De si partea cea mai mare a cestiuniloru tractate in adunarea dv. fusese comunicata si ventilata pe largu si chiaru cu multa pasiune in diaricle mai vechi ale acestei tieri si in unele din B.-Pesta, totusi vediendu-le in corespondenti'a Dv. resumate la unu locu si unele explicate asia, cumu nu ne aducemu aminte se le fimu vedintu airea, éta implinim dorinti'a Dv., cu adaosu inse, cá dorim si noi, cá macaru pe acestea doue elemente nationali se le vedemu impacate intre senesi, in aceste dile de crisa suprema. (Red.)

Ungaria.

a) deregatoria de administrare;
a) foru de apelatiune in cause judecatoresti;
c) comitatulu cá unu eflu alu universitatii a fostu deregatoria administrativa si foru de a 2-a instantia pentru cele 11 cercuri politice, care formau teritoriulu anumitu fundus regius.

Dupa memorabilulu anu 1848 vediundu sasii, cá constitutiunea, respectie privilegiele sasesci trebue se cada facia cu introducerea deregatoriilor si judecatoriilor absolutistice, dara drepte pentru toti locuitorii, in anulu 1850 au conchiamatu universitatea sasescă, care in siedinti'a din 22 aug. 1850 a decisu urmatoriile dotatiuni spre scopuri de cultura, numai pentru sasi de confesiunea evang. augsb. si anume:

1. Gimnasiile sasesci din Sibiu, Sigisiora, Brasiovu, Mediasiu si Bistritia á 5000 fl. m. c. = 25000 fl.

2. Stipendii, pe cari se le inpartia consistoriulu evang. pentru

a) Oresti'a	600 fl.
b) Sebesiu	1200 „
c) Mercuria	600 „
d) Nocrichu	450 „
e) Cincu	1200 „
f) Cohalmu	900 „ = 4950 fl.

laturé 29950 fl.

3. pentru seminariele infintiande, unde se afla gimnasiu, se dau consistoriulu evang. augsb. pe anu = 7000 fl.

4. Spre ajutorirea seminaristiloru 40 stipendii á 50 fl. pe anu = 2000 fl.

5. Ajutoriu pentru scolele populare din:

a) Oresti'a	1500 fl.
b) Sebesiu	3000 „
c) Mercuria	750 „
d) Nocrichu	750 „
e) Cincu	1500 „
f) Cohalmu	1500 „ = 9000 fl.

6. Spre ajutorirea scoleloru serace sasesci pe anu = 3500 fl.

la oalta 50450 fl. m. c.

seu 52972 fl. 50 cr.

val. aust., care suma apoi s'a rotunditu cu 52500 fl. v. a. Acea suma avea se se platésca dupa organizarea deregatoriilor statului si prin urmare incetarea contingenteloru (subsidii pentru platirea deregatoriilor comunali se dá pe fiesce-care anu din caselle universitatii).

Dupa acésta infintiandu-se scolele de meserii in

Sibiu cu dotatiune anuale de 2000 fl.	
Brasiovu „ „ „ „ 2000 „	
Segisior'a „ „ „ „ 1200 „	
Bistritia „ „ „ „ 1200 „	
Mediasiu „ „ „ „ 1000 „	
Sebesiu „ „ „ „ 1000 „	
Oresti'a „ „ „ „ 1000 „	
Cohalmu „ „ „ „ 800 „	
Agnit'a „ „ „ „ 800 „	
	11000 „

dintre care scole de meserii numai asupra celei din Orastia au dispusu romanii, aflandu-se in majoritate la adunarea scaunale, carea dispunea despre alegerea comisiunei scolare, si carei scole i-s'a datu caracteru nationale romanescu, éra cealalte cu dotatiune de 10.000 fl. suntu sasesci.

S'au mai infintiatu trei scole agronomice in

Mediasiu cu dotatiune anuala 6000 fl.	
Brasiovu „ „ „ „ 2000 „	
Bistritia „ „ „ „ 2000 „	
Stipendii la aceste scole 960 „	
sum'a 10,960 „	

Éra gimnasiulu gr. or. din Brasiovu i-s'au votatu in anulu 1868 3000 fl.
in anulu 1871 2000 „

sum'a 5000 „

si celui reformatu din Oresti'a 3000 fl.

Asi'a din integ'a avere a universitatii folosescu spre scopuri de cultura sasii 73460 fl.

romanii numai 6000 „

ungurii 3000 „

D. deputatu arata mai departe, cá in contra acestei inpartiri nedrepte si-au datu silintia la tota ocaziunea a esoperá o altu inpartire, a cerutu revisiunea dotatiunei; inse pona acumu n'a ajunsu in placut'a positiune a satisfacé datoriintei sale cá representante.

Arata mai departe, cá activitatea universitatii in anulu presente, a fostu de doue categorii:

- I. organistóre
- II. economica

cu privire la cea dintai s'a tractatu despre unu statutu:

a) statutulu ofiantiloru la oficiulu centrale alu universitatii;

b) ordinea afaceriloru;

c) statutulu universitatii;

ad a) majoritatea a voitu a miciorá drepturile presiedintelui, adeca a comitelui, pentru-cá nu e alesu, ci denumitu, a voitu a'i in pune unu oficiu centrale in forma colegiale de 7 insi, care apucatura s'au nisuitu cu colegulu seu D. Dr. Pecurariu a o combate, din punctu-de vedere alu intereseloru romane;

ad b) s'a incercatu majoritatea a pune pre secretariulu universitatii de primulu officiante, adeca inaintea comitelui, care éra tientea la restringerea drepturiloru presiedintelui; —

ad c) si aici s'a silitu majoritatea a restringe dreptulu presiedintelui, prin a-i pune in cóste unu comitetu de 5 insi, pe candu universitatea nu e conchiamata; si cu deosebire a impededá pe minoritate de a se plange contra concluseru majoritatii etc. si fiindu-cá propunerile minoritatii nu s'au respectatu, ambii deputati romani s'au vediatu necesitati a insinúa votu separat, motivandu-lu in limb'a magiara, cá cu atáta se fia mai respectatu.

Ministrulu n'a primitu conclusele majoritatii, ci a demandatu universitatii modificarea lucrariloru, in sensulu votulu minoritatii.

(Va urmá).

Buda-Pesta. Diariile magiare, dupa-ce vediura conditiunile de pace, se pornira cu tóta furi'a contra populatiuniloru slave din Ungari'a. In institutele pedagogice si in seminariele clericali catholice s'au interdisu multu mai inainte lectur'a diarielor scrise in dialectele slavóne; acum inse s'au pornitu si investigatiuni asupra lor, incependu cu cea din Sambata-mare si continuandu in seminarulu de la Nyitra. In acelasiu tempu ministerulu are multu de lucru cu reuniunile socialistiche, cari au strabatutu si in sinulu Ungariei, si in mani'a decretulu ministeriale, prin care se oprescu adunările, socialistii se aduna cum sciu ei, ér organulu lor de publicitate „Arbeits-Wochenchronik“ ii reprezenta si tiene comunicatiunea cu socialistii din Germani'a, cari au declaratu resbelu capitalului. — Dilele aceste produse in capitala o neasteptata impressiune processulu de presa alu lui Lonkay, redactoru alu diariulu clericalu, in contra baronulu Colomanu Iozsika, care in diariulu seu, „Magyar Korona,“ au insultatu pe Lonkay, omu de nimicu, mincinosu, columniatoru, perfidu, fariseu etc. Juriulu inse l'a a absolvatu, din cauza cá Iosika insultase pe Lonkay cu conditiune, déca nu va fi in stare a proba cá si Iosika ar lua subventiune dela episcopi. Lonkay nu a potutu proba, cumu s'au adeveritu despre densulu, cá luase subventiuni anuali de câte 24 mii, mai tardiu de 12 mii fl.

Romani'a.

Abia dupa cinci dile incepuramu a primi éra scrisori si diarie din Romani'a. Pedec'a nu a potutu veni de airea, de cátu numai din amblarea timpului. Se vede cá p'intre muntii Prahovei pe distantia de trei póste drumurile s'au desfundatu cu totul si cá se voru fi intemplantu ca si in alti ani, surpaturi de pamentu.

Deocamdata cea mai interesanta scire demna de inregistratu ni se pare a fi unele dislocatiuni misteriose a le trupeloru romanesci. Ceea ce bate la ochi mai tare este, cá unele regimente se dislóca in vecinatatea Basarabiei, la Moldov'a. In 3/15 Martiu regimentulu VII de calarasi sosi la Galati, unde populatiunea 'lu primí in totu lungulu stradeloru cu strigari entusiastice: Se traiésca armat'a romana! cá si cumu ar vrea se faca in mani'a russionoru, carii au inceputu a se avé reu cu galatienii. Cu acésta ocaziune grecii (fórté numerosi in portulu Galati), s'au aretatu si mai demonstratori decátu romanii. Despre afacerile finantiali mai cetimu in „Dorabantiulu“ acestea:

Ori-cátu de bogata aru fi o tíera, ori cátu de manóse campiele si ori-cátu de buni locuitorii, in zadaru suntu tóte candu cei ce guverna suntu risipitori si neonesti. Din contra, chiaru cu mai pucine midilóce, o tíera póte se in florésca, cându cei ce guverna sciu face economii, ingrijescu cu doru de banulu publicu, ilu respecta, nu'lu resipescu.

Unu faptu pe care 'lu semnalaramu si in numerulu trecut, vine se confirme pe deplinu aceste adeveruri.

Se scie ca vamile si contributiunile indirecte suntu, la noica pretutindeni, isvorulu celu mai de capetenia alu venituriloru Statului. Candu inse neglígenti'a se unesce cu réu'a credintia, acestu isvoru pare ca séca, cá unu perfu in timpul arsi-tieloru verii. Nu ast-feliu se intempla inse de la o vreme incóce.

In adeveru, in anulu 1876, tesaurulu publicu a incassatu din aceste venituri (vami) sum'a de 8.420,770 lei 94 bani, pe cându in 1877 a incassatu 10.145,856 lei 45 bani, adica cu unu sporu de 1.721,120 lei 54 bani.

Si se se noteze ca in 1876 importulu a figuratu cu cifra de 5.923,825 lei 80 bani, pe candu in 1877 s'a suitu la optu milióne 503,398 lei 98 bani, adica cu mai multu de 2 milióne si jumetate, de si esportulu atunci a fostu de 2.051,025 lei 53 bani, éru anulu trecut numai de unu milionu 198,771 lei 5 bani.

Deosebirea inse care merita se fia observata e in capitolele care depindu de privegherea si ingrijirea administratiunii. Astfelu au figuratu:

	In 1876	In 1877
Confiscarile cu	25,124.41	29,533.32
Amendile „	3,149.32	15,522.95
Venit. acces.	154.517.31	216,805.68

Ca se se faca mai multe confiscari, se se incasseze mai multe amendi si mai multe venituri accesorie, trebuie ca guvernulu se'si dea si mai multa ostenéla, se aiba si mai multa sollicitudine de interesulu generalu.

Asia a si fostu, gratia nu directorulu acestui

serviciu, ci ministrulu de finantie si secretariulu seu generalu, amendou tineri, amendou de o onestitate care nu póte fi nici chiaru banuita.

Se luamu déru actu de acestu faptu, si se ne gandimu déca lucrurile s'aru fi petrecutu ast-felu cu unu ministru de finantie ca d. Mavrogheni.

Discursulu dlui primu-ministru Ión C. Brateanu.

In siedinti'a de séra din 13 Febr. v. a Senatulu.

(Urmare.)

Si totu asemenea cuvinte amu spusu si guvernulu russy, si i le-amu spusu cu tóta lealitatea, cu tóta sinceritatea. Amu adaogatu inse, ca se afla unu punctu negru pe orizonte: Basarabi'a.

Cine v'a spusu, mi s'a obiectatu, cine v'a spusu cá avemu se luamu Basarabi'a? Nimeni, amu respunsu; inse, fiindu-ca s'a afirmatu de atátea ori prin publicitate, si fiindu-ca nu ati desmintitu acésta in modu oficialu, ghicescu, banuiescu, ca póte veti fi avendu de gandu se ne reluati Basarabi'a. Ei bine, sciti ce mi s'a disu? Ca temerile nóstre suntu nedrepte si nefundate, de óre-ce posesiunea Basarabiei ne e garantata printr'unu actu solemn, prin tratatulu de la Paris.

M'amu dusu la Livadi'a, si acolo, tocmai pentru ca nu 'mi-a disu nimeni nici unu cuventu in acésta privintia, amu deschisu eu insumi vorba, ca se sondezu si se cunoscú dispositiunile. Si aci notezu, ca totu d. Boerescu m'acusa de ce nu amu prevestitu tíer'a si totu d'ea dice, ca de ce i-amu intrebatu, candu totu banuiamu ca voru se ne reia Basarabia, éra densii nu vorbiau nimicu despre densa?

Atunci principele Gorciakoff a protestatu si tocmai mai in urma d. Ignatieff mi-a spusu ca nu au fruntare din acésta parte si m'a intrebatu: de ce tíneti asia de multu la Basarabia? Amu fostu sinceru, amu discutatú cu d'ea si amu cautatu se'lu convingu, cá Russii'au prin acésta nu castiga nimicu, déca ca din contra mai multu pagubescu, cá-ci de mai mare folosu ii va fi simpatii'a a cinci milióne de Romani, de cátu o bucata de pamentu.

Cându in cele din urma fu vorba se incheiamu conventiunea, éراسi amu aretatu temerile nóstre, dejá in doue renduri manifestate, si amu sustínutu ca voimu se fimu asicuratú. Astu-felu amu prevediutu a-nume articolulu 2 din conventiune, prin care ni se garantéza integritatea teritoriulu actualu.

Si aci e locul se respundu acusaliloru dlui Boerescu ca amu sfisiatu tratatulu din 1856. Déra óre, prin acésta conventiune, sfisiatu-amu noi tratatulu de la Paris?

O asemenea imputare pâna acumu nu a facutu-o nici o putere din Europ'a, si tocmai d-vóstra, cari ve numiti mari patrioti, cari diceti ca nu ve ganditi si nu ve ocupati de cátu de interesele tíerei, tocmá d-vóstra venitú se aduceti argumente la care nu s'a ganditu nimeni in Europa? Tocmai d-vóstra venitú se dati astu-felu de arme vrajmasiloru in contra tíerei? Amu sfisiatu noi tratatulu de la Paris! Apoi ce dice art. 2 alu conventiunei? Ca ni se asicura positiunea ce amu avutu dupa tratatulu din 1856. Ea spune in modulu celu mai categoricu, ca ni se garantéza teritoriulu conformu tratatelor, si alte tratate n'avemu de cátu celu din Paris si cele cu Pórt'a. Prin urmare, departe de a'lu calca, noi din contra amu confirmatu acelu tratatu care a remasu in fíntia dupa conventiunea cu Russii'a care existe astadi. Chiaru principele Gorciakoff a declaratú: „nu voiu se sfisiu tratatulu de la Paris, noi nu mergemu se facemu cuceriri, ci ca se eliberamu crestiniú din Orientu“. Si dovéda ca Europ'a nu este de opiniunea dlui Boerescu, cumu-ca noi amu sfisiatu acelu tratatu, este ca atátu principele de Bismark, cátu si principele Auersperg alu Austriei, afirma ca tratatulu de la Paris va fi bas'a discusiuniloru in viitorulu congressu.

Ve rogu, dloru, se observati acésta ciudata neconsecintia din partea celoru din opositiune. Dumneloru ne acusa ca amu facutu cu Russii'a o conventiune, care confirma tratatulu de la Paris, si pe urma totu dloru dicu: „de ce nu ati incheiatu unu tratatu formalu, candu ati trecutú Dunarea?“

De ce n'amú incheiatu unu tratatu de aliantia? Nu l'amú incheiatu, tocmai pentru ca n'amú voitu se sfisiemu tratatulu de la Paris, tocmai pentru ca n'amú voitu se facemu a fi intemeiata acuzarea ce pe nedreptu ne faceti astadi.

Ni s'a propusu unu asemenea tratatu; — v'o potu dovedi — inse n'amú voitu se 'lu primescu, cá-ci n'amú voitu ca individualitatea nóstra nationala se fia absorbita intr'alta, ci se remana distincta si omogena; pentru ca n'amú voitu se me facu vasalululu nici satelitululu nimeni, nici se legu sórtea tíerei mele, séu s'o lasu in voi'a ori-cui aru fi. (Aplause). N'amú facutu déru tratatu; póte ca d. Boerescu era se'lu facu, precumu o spune astadi; inse aru fi comisu o mare gresiela.

D-vóstra diceti ca situatiunea ce amu creatu noi a confundatu Romania in namolu si ca trebuie se ne punemu cu totii s'o scapamu. D. Boerescu a disu: „Nu mai judecu déca planulu, déca sistem'a d-vóstra a fostu buna séu rea. Faptulu e, ca resultatulu a esitu reu, ca ati adusu Romania in starea cea mai periculósa, cea mai dificila; éra, ca s'o putemu scóte dintr'insa, plecati de aci!“ Apoi mai bine era déca lucrurile se petreceau intr'altu-felu, déca Russii intrau fara conventiune? Si dovéda ca intrau si fara conventiune este, ca au intratu mai inainte de a fi votata de d-vóstra, fiindu-ca trei luni amú asteptatu, fiindu-ca trei luni a staruitu Russia de mine ca s'o suptsemu, fiindu-ca trei luni a statu la fruntarie si totu credeamu ca dóra nu voru intra. Si n'amú iscalitu de cátu atunci candu m'amú incredintiatu ca Russii trecu, numai candu m'amú incredintiatu ca nimeni nu va trage spad'a ca se'i opréscă. Trebuia óre s'o tragemu numai noi singuri? Amu fa-

cutu déru conventiunea ca se ne asiguramu. Si des-
aprobtu-ne-a Europa? Nici-de-cumu. Ce-va mai multu.
Candu treceau voluntarii russi, eu amu voitu într'unu
rendu se'i oprescu si amu si opritu celu de antaiu trenu
la Slatina. Intrebati pe agentii puterilor se ve spuie
ce ne-au disu: feriti-ve de ori-ce conflictu cu Russi'a.

Asemenea, ori de cate ori amu voitu se ne afirmamu
chiaru in faci'a Russiei, ori de câte ori amu voitu se ne
armamu, intrebati pe toti agentii straini ce ne-au disu?

Ferésca Dumnedieu? Se nu faceti cea mai mica
opositune, se nu ve armati, fiindu-ca nu voimu si nu
trebuie se se complice lucrurile.

Amu cerutu de facia cu totii, ca celu pucinu se
ne desemne unu drumu, se se fixeze o zona, si ne-au
respunsu ca nu se póte! Europa era într'o positiune
astu-felu, in cátu nu avé o vointia hotarita de a se
opune Russiei. Si, candu Europa n'a pututu se impuna,
voiati d-vóstra ca noi se impunemu numai cu vointi'a
nóstra morala, cá-ci de sicuru nu puteamu trage sabia,
fiindu-ca amu fi fostu ridiculi. Vedeti déra ca intrau
in tíera si fara conventiune. Imi dicea mai ieri d.
senatoru Ghitia Enescu: ei nu sciu ce era atunci candu
intrau muscalii in alte conditiuni de cátu astadi.

(Va urma.)

Sciri diverse.

(Minele transilvane de carbuni). Cetimu
in „P. Ll.“ ca ministeriulu se afa in pertractare cu o
societate din Brasiovu pentru arendarea minelor de
carbuni ale statului, din Transilvani'a. Se spera ca déca
pertractarea va avé unu resultatu favorabilu, se voru
exploatá rationalu aceste mine, cari pana acum totu-
de-una au adusu deficitu pentru statu.

(Fraculu la curtea italiana). Diariulu „Se-
colo“ se scrie din Rom'a, ca regele Umberto a datu o
ordinatiune, prin care pe viitoru dispenséza pe cei-ce
se presenta la curte d'a aparé in fracu negru, cravata
alba si eventualu cu decoratiuni. Pentru scopulu acesta este
de ajunsu simpl'a imbracaminte civila cu cravata négra.
Se presupune, ca regele a emis ordinatiunea acést'a
parte din compesantia catra noulu seu ministru-presie-
dinte Cairoli, carele, cá republicanu declarat, nu vrea
se scie nemicu de fracu si decoratiuni, ér de alta parte,
cá se dea curtiei sale unu coloritu democraticu.

(Baterii catra Ardealu). Se scrie de la
Oradea, ca pe acolo trecura in câteva nopti tunuri si
munitiuni la Transilvani'a, anume in 20 martiu s'au
transportatu 25 tunuri Uchatius. (Szb.)

(Sute de concurenti la functiuni). Dupa-ce
ministeriulu a destituitu pe de la calea ferata pe func-
tionarii cati nu sciau unguresce, si au publicatu concu-
rsu, se aratara atáti concurenti buni si mai multi rei,
incatu numerulu loru ar ajunge pentru tóte cálibe ferate
austro-unguresci.

(Esti iute si destépta?) intrebá dóm'n'a din
Oradea pe servitórea luata in acea di. „Mai iute nu se
póte dóm'na, intréba numai pe Maria-Sa dóm'n'a la
care am servitu, ce mai palma i-am trasu inainte de
a plecá!“

Conversatiune scolastica.

Scótele si espositiunea dela Parisu.*)

Educatiunea***) si instructiunea, adica scol'a au mare
lipsa de progresu securu si rapede la noi la Romani.
Scól'a nostra trebuie se instrueze pre totu poporulu
romanu cátu se póte mai multu si mai uniformu, pentru-cá
Romanulu suferu pretutindenea. Elu nu suferu de buna
voia; cá-ci dinsulu voiesca mai vortosu de cátu ori-care
altulu, se fia fericitu; elu nu suferu nici de putere;
cá-ci numerulu lui este mare; de seracia cu atátu mai
pucinu ar trebui se suferu, cá-ci densulu are mosii si
are vite, are fortia fisica si escelente facultati spirituale.
Poporulu romanu suferu inse, pentru-cá nu póte produce
atát'a, nici asia de rapede cá alte popóra, — elu suferu
de cultura.

Nu voiescu a dice cu acésta, cá poporulu nostru ar
fi lipsitu de acea cultura morala, ce caracteriza pre
popórale civilisate; de óre-ce nici unu poporu nu intru-
nesce mai multe virtuti si calitati morale, ca si poporulu
romanu; intielegu inse acea cultura, ale carei radie
trecu preste marginile orizonului de persóna si familia,
si se intindu preste intrég'a natiune si chiaru peste or-
isonulu natiunei asupra omenimeii intregi. Acea cultura
intielegu, carea 'lu invétia a produce cá natiune tote de
ce are lipsa cá atare, spre a fi destulu de bogatu si de
poternicu, cá se nu se prapadésca in miseria cá argatulu
altora, acea cultura, carea este pentru densulu isvorulu
unei munci asidue si bine organizate romanesci.

Ramulu, valórea si caracterulu nationale alu muncii
are nespusu de mare influentia asupra persóniei, familieii
si natiunei.

Fiindu munc'a conditiunea vietiei, celu flamendu,
cá se 'si póta castiga pana, se va supune la tóte con-
ditiunile impuse lui de celu ce i-o da, ba se va nisui,
déca s'a facutu argatulu seuu sclavulu strainulu, a
adopta tóte manierele de vietuire placute domnulu seu,
pana a 'si renega si propri'a sa limba, a se desbina de
tulpin'a natiunei sale, renegandu-si si cele mai dulci
sentimente umane.

Pre candu munc'a nationala erá la tóte popórale
inca in fasie, poporulu romanu de si era ca si astadi
politicesce desbinatu in mai multe parti, nationalitatea

*) Acei cari au cercetatu in a. 1873 espositiunea universale
dela Vien'a, au vedutu minunatele modele de scóle si de aparate
scolastice reprezentate in natura, de es. din Elveti'a, Germani'a,
Belgiu, Sveti'a etc. In Parisu voru fi reprezentate scótele popu-
larie, de se póte, si mai bine. Asia dara scopulu dlui docente
Simu este fórtu patrioticu si frumosu. Ceva camu tardiu. D-dieu
se dea cá se i se ajunga macaru in parte. Nota Red.

**) Tóte diariile romane sunt rogata a reproduce aceste sire.
S.

lui nu erá jicnita de nimene, si elu de si petrecea in
seracia dora multu mai mare, totusi adaugea la nume-
rulu seu. Chiaru de ar fi voitu, dupe cumu s'au si
truditu suprematisatorii lui politici si ierarchici a'lu des-
nationalisa, desbracandu'lu de limb'a nationala, nu li-a
succes; pentru-cá pre atunci miscamentulu nationale
economicu erá fórtu incetu si nu permitea elementorulu
straine a se misca printre Romani cu acea rapeditiune,
cu care se misca astadi. Acumu inse candu in servi-
tiulu domnilor si alu munciei nationalu-economicu stau
drumurile de feru, telegrafulu, fabricele cu aburu etc.
stamu ca o massa bruta la dispositiunea natiuniloru
mai rutinate la munca, spre a fi esplotati de tote, cáte
faceau indestularea nostra de pana aci, devenindu incetu
cu incetulu lipsiti de tóte, lipsiti si de nationalitate.

Nu este dara altu modu de scapare pentru noi,
de cátu a cresce generatiunile tenere pentru o munca
cátu mai bine organizata, a le deda la o cultura mai
rationala a agriloru si a viteloru si mai vortosu la in-
dustria si comerciu.

Intr'aceea si limb'a nationala cá midilocu de
propasire desu si multu usitata va fi bine studiata, nu
numai de poporulu romanu, ci de tóte popórale, cáte
voru intra in relatiuni cu densulu. Asia limb'a se va
desvolta pre bazea necesitatiei, si in locu de a fi cuce-
rita, dens'a va face cuceriri, ajutata de activitatea eco-
nomicu si spiritulu puternicu alu natiunei.

Éra cumu stamu pana acuma si acuma chiaru,
vedi bine, cá nu este mirare, déca tienuturi intregi
romanesci si-au uitatu limb'a chiaru si numai sub in-
fluenti'a suprematiei politice, cá d. e. in Cianadu, Cion-
gradu, Bihari'a etc.; nici va fi mirare, déca provinci
cu sute de mii de Romani, cá Serbi'a, Basarabi'a rusésca,
Bulgari'a etc. preste câteva decenii voru inceta de a'si
mai vorbi limb'a loru romanésca.

La tóte aceste scól'a romana nu póte sta indif-
ferenta. Trebuie sa lupte si dens'a pentru esistentia
natiunei sale, si lupt'a ei nu va fi neinsemnata. Brougham
a disu, cá alfabetulu invetiatiuniloru este mai poternicu
de cátu baionetulu.

Acésta lupta va fi cu potintia si va succede,
candu primii factori ai scólei si culturai romane, inve-
tiatori, profesori si amici ai culturai nu voru mai sta
cá atome fóra legatura, suflate si resfirate de venturi
fatali, paralisate si nimicite de fortie straine, ci intruniti,
inchiagati prin puternic'a actiune prea naturala a con-
scientiei vocatiunei, toti voru forma Unu spiritulu orga-
nicu, abilu si poternicu educaturu alu natiunei.

O intrunire a tuturor invetiatiuniloru, profesoriloru
si a tuturor amiciloru culturai si crescerii poporulu
romanescu din tóte provinciile locuite de Romani este
neincungiatu de lipsa si cátu mai in graba.

Interesele nóstre de cultura nationale, ne impunu,
cá tóte fortiele nóstre pedagogice se lucre dimpreuna,
se judece si se consulte la olalta asupra crescerii po-
porulu romanescu din tóte provinciile.

Pana aci fia-care provincia bisericesca ori politica,
fia-care corporatiune, fia-care autoritate ingrigeau de a
le scólei dupe impregiurari si dupa cumu le casioná.
Speru inse, cá acumu au trecut barbarele tempuri de
trista memoria, candu sil'a si forti'a opriau omenimea
dela munc'a santa, dela progresu, dela cultura. Asemene
speru, cá mintea romanésca va fi destulu de limpede
se vedía, cá crescerea generatiuniloru nu mai póte fi
lasata in voi'a intempleriei si a impregiurariloru, ci trebuie
se fia ingrigita si cultivata conformu lipselor nostre
nationali si într'unu spiritulu corespundietorulu tuturoru
Romaniloru.

Este mare arte pedagogi'a, si pedagogii ca adepti
ai ei au lipsa de cunóscerea celoru mai bune pro-
ductiuni ale diensei. Chiaru genii, pentru cá se póta
crea ceva nou, au lipsa de cunóscerea cátu mai per-
fecta a celoru mai nimerite modele de arte. Asia si
pedagogii trebuie se cunósca tóte efectele produse de
genii cultivatorii ai omenimeii, pentru cá numai atuncea
densii voru putea avea o anumita tianta ficsa, reala,
spre carea se nisuéscu a educa tóte straturele din orga-
nismulu societati omenimeii.

De mare importantia este formarea invetiatiuniloru
poporali. De acea se si tramiteáu din partea autoritatiloru
nóstre scolastice si se mai tramitu inca teneri pedagogi
pre la institute pedagogice renumite din tieri straine.

Prin acést'a s'a inaintatu multu artea educatiunei
la noi. Dar sunt si alte momente de fórtu mare intere-
resu pentru educatiune, cari trebuiescu luate in con-
siderare din acestu punctu de vedere cu cea mai scrupu-
lósca seriozitate.

Asia sunt espositiunile universali. Ele sunt mo-
mente sublumi in vietí'a omenimeii.

Ací omenimea intréga 'si concentréza tóte pro-
ductele spiritulu si ale munciei sale in facie; le admira,
le studieza, si érase cu doru nou, cu doru si mai mare
se sulfulca pre calea progresulu incuragiata de convin-
gerea, cá póte se face progrese si mai mari.

(Va urma.)

Post'a redactiunei.

Mai multi ddni literati ne onorara cu esemplarie
din cartile publicate de ddloru. Le vomu anuntia cátu
mai curendu cu tóta placerea. Ne permitemu inse a
reflecta la impregiurarea, cá pretiulu nu ne prea da
man'a se'lu punemu, din cauza cá pentru fia-care anuntiu
cu pretiulu pusu, ne obliga a plati tacs'a la fantia.

Oradea, 15 Martiu. Nici-o sententia nu póte fi
mai falsa, decâtu a dice: De mortuis aut bene, aut
nihil. Sub aceste conditiuni, istori'a nu ar mai avea
ratiunea de a se scrie si nici cá s'ar potea scrie, cá se
fia de invetiatura pentru posteritate. Dupa tóte cáte
se sciu pana acuma, publicate si mai multe nepublicate,
la dvóstra lucrurile stau asia, cá celu ce voiescu spar-
gerea acelei diecese, are se'i doriaasca pe 15—20 de

ani unu episcopu cá Ioanu, séu póte fi si unulu sántu,
dara se fia unu renegatu.

Fagarasiu, 13 Martiu. Dóm'nei . . . Se va
publica celu mai tardiu in septeman'a viitória, apoi va
urma unu studiu asupra educatiunei si instructiunei fe-
meiloru nóstre, la alu caroru viitoru trebuie se cugetamu
neincetatu. Primiti Dóm'na, omagieles nóstre.

Clusiu (timbru postei 17 Martiu pe sigilu M. A.)
Scrisori nefrancate cu atátu mai pucinu potemu primí,
cu cátu la primire se platesce indoitu spre pedépsa,
si cu cátu multe din ele coprinu numai afaceri private.
Asia e si cu scrisorile reu francate.

Sigu, pr. Ciuci'a 21 Martiu. Prin librariu, pe
langa asemnatiune.

B.-Pesta, 21 Martiu. Unu diariu provinciale nu
póte avé vocatiunea de a se ocupa iu lini'a prima cu
politic'a mare. Interesele, lipsele, trebuintiele, calami-
tatile locutoriloru din provinci trebuie se ocupe partea
cea mai mare a spatiulu seu; de acea inse nu urmédia
se pérda din vedere nici politic'a mare, in care lectorii
cauta cu totu dreptulu se fia orientati, dara nu ametiti
prin conjecturi.

Gherla, 21 Martiu. Numai lips'a de spatiu a
fostu pedec'a. Cele promise voru fi bine primite si in-
aintate succesive una dupa alt'a.

Deva, 24 Martiu. Nu m'ai intielesu de locu.
Adrese romanesci s'au perdutu nu odata.

Pretiurile cerealielor

si altoru obiecte de traiu au fostu la

26 Martiu in Sibiu:

Gráu, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 8.80—9.80
Gráu, amestecat	1 „	„ 7.60—8.40
Secara	1 „	„ 6.60—7.—
Papusiou	1 „	„ 6.70—7.—
Ordiu	1 „	„ 7.—
Ovesu	1 „	„ 2.80—3.20
Cartofi	1 „	„ 2.50—3.—
Mazare	1 „	„ 12.—
Linte	1 „	„ 15.90
Fasole	1 „	„ 8.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 35.00
Untura (unsóre topita)	50 „	„ 30.00
Carne de vita	1 „	„ 30.36
Oua 10 de	„	„ —20

Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 26 Martiu.

Galbinii imperat. de aur	fl. 5.65 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9.60 „
Imperialu rusescu	„ 9.76 „
Moneta germana de 20 marce	„ 11.80 „
Sovereigns englesi	„ 11.95 „
Lira turcsca	„ 10.85 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ 105.30 „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

16 Martiu n.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l. 94.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 92.50 „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 89.— „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 82.1/2 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	„ 72.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 83.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 150.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 24.90 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 72.30 „
Daci'a, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 200.— „
Romani'a. Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 45.— „

Abonamentu nou la

„Observatoriulu“.

Din cauzele aratate in Nr. 20, dela 1-a
Aprile inainte deschidemu prenumeratiune noua si
anume:

Pe 3 luni Aprile, Maiu, Iuniu cu v. a. fl. 2 in
laintrulu monarchiei, si 6 franci in afara.

Pe 9 luni, Aprile — Decembre cu v. a. fl. 6 si
in afara din monarchia cu 17 franci.

Celu mai simplu si mai siguru midilocu de
a prenumera este prin asemnatiuni (mandate) de
posta. Ne rogamu numai, cá adresele se se scria
respicatu, cu litere bine formate, se se arate totu
de-auna post'a din urma, chiaru si comitatulu ori
vreo cetate vecina mai mare, din cauza cá suntu
in tíera fórtu multe comune omonime (de acefasiu
nume), inse in diverse regiuni si chiaru tieri. Tóte
trimiterile de bani se adresédia de a dreptulu la

Redactiunea Observatoriulu

in Sibiu (Szeben).

Strad'a Orediului.

Cátiva domni se abonasera numai pe 3 luni,
Ianuariu — Martiu. Cá se nu incete espeditiunea
diariulu cu 1 Aprile, ii rogamu cá se binevoiesca
a innoi prenumeratiunea.

Pentru doritorii de a primí Observatoriulu
dela 1 Ianuariu anuntiamu, cá se afla vreo 24
exemplarie intregi, cu care mai potemu inca servi.

Celelalte conditiuni, precumu esirea de 2 ori
in septemana, taxele pentru anuntii s. a. se potu
vedé in fruntea fia-carui Nr.

Ori-ce reclamatiuni se facu celu multu in
8 dile computate din dio'a in care ar fi trebuitu
se ajunga cutare Nr. la adres'a cuvenita.

Redactiunea.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.